

2. Блюміна І. Визначний реаліст Ф. С. Красицький. *Образотворче мистецтво*. 1973. № 3. С. 26–27.
3. Олександр Мурашко: альбом. Київ: Мистецтво, 1980. 30 с.
4. Фейнберг Л. З. Секрети живописи старих майстрів. Москва: Изобразит. искусство, 1982. 322 с.

Лобач М., концертмейстер,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка;
Подворна С., концертмейстер,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка;
Шкляр І., концертмейстер,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

ВЗАЄМОДІЯ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА ТА ВИКЛАДАЧА НА ІНДИВІДУАЛЬНИХ МУЗИЧНО-ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

Історія музики зберегла чимало імен диригентів, співаків, солістів-інструменталістів, ансамблів тощо. Мало відомо про концертмейстерів, без яких творчий акт соліста або хору практично неможливий. Фраза Ф. Куперена (1717 р.) не втратила актуальності й сьогодні: «...яка несправедливість! Найчастіше акомпаніатора розглядають як простий фундамент споруди, який, хоча й служить їй підтримкою, натомість не вартий згадування. З іншого боку, ті, хто відзначилися у виконанні сольних творів, мають і увагу, і аплодисменти аудиторії» [цит. за 1, с. 29].

У науково-методичній літературі порушувалися питання стосовно різних аспектів концертмейстерської діяльності: її психологічні основи (О. Островська [5] та ін.), формування певних акомпаніаторських навичок (Е. Шендерович [6] та ін.), цілісний аналіз роботи в концертмейстерському класі (Н. Ашихміна [1], Т. Молчанова [4] та ін.). Найбільш дослідженою є діяльність концертмейстера з солістами-вокалістами, напевне, через природність такого поєднання, адже саме цій сфері ми завдячуємо появі *el maestro*, особливий професії концертмейстера-художника [2].

Проте не можна недооцінювати взаємодію концертмейстера з інструменталістом, диригентом, хором. Під час виконавської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, яка, зокрема включає вокальну та диригентську, постає проблема не лише ансамблевої взаємодії зі студентом, але й творчої співпраці з викладачем, яку розкрито в науково-методичній літературі недостатньо, виключення складає робота Е. Литвинової [3].

Метою статті є визначення напрямів спільної роботи концертмейстера та викладача на індивідуальних музично-практичних заняттях зі студентами спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) у закладі вищої освіти (далі – ЗВО).

Концертмейстер – «майстер взаємодії», якщо спиратися на первинний смисл терміну «концерт» (іт. Concerto – *згода, взаємодія, узгодження, разом*). Своєрідність його діяльності полягає в її універсальності: акомпанувати хоровому й сольному співу, інструменталісту та диригенту; показувати вступ солістові або хору; дублювати хорові партії паралельно з виконанням акомпанементу; читати з аркуша і легко орієнтуватися в нотному тексті; транспонувати акомпанемент у різні тональності, іноді безпосередньо під час виступу, коли з якихось причин «голос сів»; добирати на слух мелодії і супровід до пісень; володіти навичками перекладення та гри в ансамблі; тримати в робочій формі великий і різноманітний музичний репертуар; майстерно володіти інструментом; чутливо реагувати на індивідуальний художній «почерк» партнера тощо [1; 4].

Як зазначав один із фундаторів вітчизняної концертмейстерської школи Є. Шендерович, найважливіша якість концертмейстера – чутливість, бо йому доводиться працювати з індивідуальностями, різними за талантом і досвідом, тому потрібно, щоб кожному було зручно [6].

Е. Литвинова вважає, що «концертмейстер – це і педагог, і виконавець, і режисер, і аранжувальник, і творець» [3].

Відомий теоретик «мистецтва акомпанементу» М. Крючков у своїх дослідженнях диференціює акомпаніаторську та концертмейстерську діяльність [цит. за 1]. На його думку, концертмейстер виконує переважно педагогічну функцію, тому його й відносять до науково-педагогічних працівників професійної передвищої та вищої шкіл. Звідси постає питання, у який спосіб узгоджуються педагогічні функції концертмейстера та викладача у класі постановки голосу або хорового диригування.

Прийняття Закону України «Про вищу освіту» (2014) значно збільшило навантаження професорсько-викладацького складу у зв'язку з наданням автономії ЗВО. Викладачі мають розробляти та оновлювати освітні програми, укладати до них навчальні плани, робочі програми (силабуси), до теоретичних дисциплін – тексти лекцій, плани практичних і лабораторних занять, матеріали для контролю навчальних досягнень студентів, медіасупровід до курсу, а в умовах дистанційного (змішаного) навчання – забезпечити навчальний контент на платформах, обраних закладом вищої освіти; до музично-практичних дисциплін – не лише підібрати індивідуальну програму кожному студенту, але й підготувати медіапрезентації музичного репертуару та ін.

Одним із шляхів забезпечення результативності та ефективності професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в ЗВО, а також оптимізації робочого часу викладача є його тісна, узгоджена, скоординована взаємодія з концертмейстером як асистентом. Останній може перебрати на себе такі обов'язки:

- розучує новий репертуар зі студентами, котрі мають слабку базову музичну підготовку. Вони не в змозі самостійно опанувати його, і треба попередити текстові помилки (ритмічні, мелодичні, гармонічні, структурні тощо), щоб у подальшому не переучувати текст;
- контролює правильність первинного розбору музичних творів більш підготовленими студентами та корегує можливі неточності;
- допомагає відпрацьовувати вокальні (інтонація, дикція, артикуляція, звуковидобування, фразування тощо), диригентські («диригентська точка», ауфтакт, зняття звуку, метрична схема тощо) та інструментальні навички (виконання партитури, окремих

партій, акомпанементу до дитячих пісень і його узгодження зі співом тощо), застосовуючи методичні підходи викладача та враховуючи його вимоги й побажання;

- в умовах онлайн-навчання готує електронні версії музичних творів (скани, фото, скріншоти), їх аудіо- або відеозаписи, записи власного акомпанементу до вокальних творів або партитури хорового твору;

- здійснює пошукову роботу з метою оновлення репертуару.

Отже, вирішення проблеми взаємодії викладача і концертмейстера передбачає серйозну підготовку, поступове накопичення необхідних професійних компетентностей і якостей, цілеспрямований розвиток концертмейстерського мистецтва.

Список використаних джерел

1. Ашихміна Н. В. Концертмейстерський клас : навч. посібник для здобувачів вищої освіти за I (бакалаврським) рівнем спец. 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), 025 Музичне мистецтво. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського», 2019. 206 с.
2. Концертмейстер: призвание и профессия : сб. научн-метод. ст. Н. Новгород : ННГК им. М. Глинки, 2000. 162 с.
3. Литвинова Е. Н. Творческое взаимодействие преподавателя и концертмейстера как важный фактор профессионального воспитания учащихся. *Мастерство онлайн: междунар. науч.-поп. журнал*. URL: <http://tipo.unibel.by/index.php?id=3376>
4. Молчанова Т. Мистецтво піаніста-концертмейстера : навч. посібник. Львів : ДМА, 2007. 216 с.
5. Островская Е. А. Психологические аспекты деятельности концертмейстера в музыкально-образовательной сфере инструментального исполнительства : автореф. ... канд. искусств. : 17.00.02. Тамбов, 2006. 20 с.
6. Шендерович Е. В концертмейстерском классе. Размышления педагога. Москва : Музыка, 1996. 224 с.

Лобач О., кандидат педагогічних наук,
доцент, Полтавський національний
педагогічний університет імені
В. Г. Короленка
(м. Полтава)

МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНІ ВИМОГИ ДО УРОКУ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У Концепції «Нова українська школа» освітня галузь «Мистецтво» представлена трьома змістовими лініями – дві домінантні (музичне та образотворче мистецтва) та синтетична (інтегрований курс «Мистецтво»). На всіх освітніх галузях учителі мають формувати мистецьку ключову компетентність. Незважаючи на постановку високої мети, в реальній практичній діяльності наполегливо-агресивно впроваджується інтегрована загальна